

og Husemandene paa Godserne, hvis Eksistens for en stor Deel berøer paa dette Lovforslag, saaledes idetmindste, som det er forelagt af Regjeringen; men da det ærede Udvalg har erkjendt det Farefulde for Fæstebonden ved dette Lovforslag, saa skal jeg ikke længere opholde mig derved; dog være det mig tilladt at knytte en Bemærkning hertil, og det er, at idetmindste i min Egn vilde Godseierne umulig kunne opnaae de uhyre høie Indtægtssummer, dersom ikke Fæstebonden blev refutteret fra Selveierdistricterne. Jeg erkjender tilfulde Uanseligheden af en opløst, fri, uafhængig Middelsstand, men jeg troer ikke denne fremmes ved Sammenlægning af Bønderjorder; derimod vil jeg, som selv henhører til den arbejdende Klasse, indtil det Yderste modsætte mig en Lovbestemmelse, der vil etablere en Klasse i Samfundet, der dog kun paa enkelte Tider af Aaret vil kunne være istand til at tilbyde tilstrækkeligt Arbeide. Derimod vil den, som den ærede Rigsdagsmand for Hjørring Amts 2den Valgkreds (Sørensen) meget rigtigt har bemærket, fjerne Arbeiderne fra Samkvem med deres Familie, drive dem ned i den fra Herregaardene laante Borgeskue, der i mine Tanter kun er skiftet til at fremavle Raahed, Uvidenhed og flette Lidensfaber, vel skiftet til at etablere en ny Klasse, vi, Gud ske Lov, ikke hidtil have kjendt her i Landet, men i denne Sal oftere have hørt nævne under et moderne Ord, Proletariatet. Hvad angaar Bestemmelsen 10 Tønder Hartkorn, da har jeg valgt dette Tal, fordi det ligger imellem de ældre og nuværende Bestemmelser. Jeg indrommer, at Talsforrelsen er vilkaarlig, og jeg skal ikke være utilbøielig til at slutte mig til 12 Tdr. Hartkorn, men, gaaer det op derover, stemmer jeg mod Loven.

Ummisbøll: Det har ogsaa forekommet mig, at det foreliggende Lovforslag, saaledes som det er fremkommet fra Regjeringen, vil medføre megen Fare for, at alle de nuværende Bøndergaarde efterhaanden gaae over til, deels at blive smaa Boelssteder, som ikke kunne udgjøre noget nyttigt Udsbrug, og deels saadanne store Gaarde, som hverken ere Herregaarde eller Bøndergaarde. Derhos maa jeg ogsaa bemærke, at, hvor rigtigt det Diemed,

Ministeriet har søgt at opnaae ved kun at sætte een Norm til at betegne Grændserne for Eiendommenes Størrelse, nemlig Hartkornet, end kunde være, saa troer jeg dog, dette ikke er praktisk anvendeligt, thi Hartkornet har paa de forskjellige Steder i Landet meget forskjellig Betydning, navnlig, naar man sammenholder deels Jylland med Nerne, og deels de forskjellige Egne i Jylland. Der kan være de Steder, hvor 20 Tdr. Hartkorn maaskee ville udgjøre Mere end 1 Qvadratmil, og andre Steder, hvor det ikke vil udgjøre Mere end maaskee et Par Hundrede Tønder Land; jeg troer derfor ikke, at det er rigtigt at fravige de tidligere Bestemmelser om lignende Forhold, forsaavidt de toge Hensyn til Arealen, og skal derfor, dersom denne Anskuelse finder Indgang, forbeholde mig, til 3die Behandling at fremkomme med Ændringsforslag, navnlig til § 1, hvori der ved Siden af de 20 Tdr. Hartkorn som Grændse for Maximum ved Sammenlægningen sættes en Arealstørrelse af f. Ex. 200 Tdr. Land. Det Samme vil jeg ogsaa senere finde Anledning til at omtale, naar vi komme til § 6. Forsaavidt den ærede Ordfører har søgt en Beroligelse deri, at der for Tiden ikke er bundet Mere end 8000 Tdr. Hartkorn til disse Gaarde mellem 12 og 20 Tdr. Hartkorn, da troer jeg ikke, at man kan stole paa denne Beroligelse, thi det, at nedlægge Bøndergaarde paa Selveiergodserne og deraf danne større Gaarde, er en Sag, som i den sidste Menneskealder er gaaet frem med stærke Skridt, og det vil vistnok gaae frem med endnu stærkere Skridt, hvis der ikke fra Lovgivningens Side sættes en Grændse derfor. At det skulde være for dyrt at kjøbe Hartkornet sammen, kan vel passe paa nogle Egne, men ingenlunde paa alle, navnlig er der mange Egne i Jylland, hvor jeg ikke troer, at den Omstændighed, at det vilde være dyrt, vil være et tilstrækkeligt Værn mod saadanne Sammenkjøb. Iøvrigt skal jeg ogsaa gjøre den Bemærkning, at jeg savner Noget i Lovforslaget, idet det nemlig for Fuldstændighedens Skyld vil være nødvendigt, ogsaa at indføre en Clausul om de eksisterende Hovedgaardes Bevarelse, det vil sige, ikke med det Tillæg, de tilfældigvis nu have, men ved at sætte et Minimum for det, som skulde blive